

HCS D

**Human capital and social
development.**

2024 – volume 11, issue 5

Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali.

2024 – 11-jild, 5-son



**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI**



**Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish jurnali
Journal Human capital and social development
Журнал Человеческий капитал и социальноеразвитие
Jurnali**

11-jild, 5-son (noyabr) 2024.

Jurnal 2021-yilda tashkil topgan.

Davriyligi: har ikki oyda

Davriy nashirning rasmiy nomi: “Inson kapitali va ijtimoiy rivojlanish”-“Human capital and social development”-“Человеческий капитал и социальное развития” O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 19.05.2021 sanada berilgan №1179 guvohnomasi bilan ro‘yhatdan o‘tgan.

Junal: O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023 yil 30 noyabrdagi 342/3-son qarori bilan tasdiqlangan Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) Ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yhatiga kiritilgan.

Jurnal asoschilari: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Inson resurslari va mahalla tarqqiyotini boshqarish instituti.

Nashr etuvchi: SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi.

Xalqaro indeksi: ISSN 3030-3672

Tahririyat telefoni: +998 (94) 283 56 78, +998 (90) 502 13 03

Pochta manzili: 140104, Samarqand shahar., Universitet xiyoboni, 4

Web-sayt: www.hcsd.samdu.uz.

E-mail: mukhriddinrabbimov@gmail.com

«INSON KAPITALI VA IJTIMOIIY RIVOJLANISH»

«HUMAN CAPITAL AND SOCIAL DEVELOPMENT»

«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ»
JURNALI**Bosh muharrir:** t.f.d., prof. Xalmuradov Rustam Ibragimovich**Bosh muharrir o‘rinbosari:** f-m.f.n., dots. Xushvaqtoy Hakim Abdilhakovich**Kotib:** PhD., dots., Korjavova Xurshida Abdulmalikovna**Texnik muharrir:** assistent., Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li**TAHRIRIYAT KENGASHI**

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. Abdurahmonov Qalandar Xodjayivech

O‘zFA akademigi, i.f.d., prof. G‘ulomov Saidaxror Saidaxmedovich

i.f.d., prof. Нехода Евгения Владимировна (Россия)

i.f.d., prof. Xolmo‘minov Shayzoq Raxmatovich (TDIU)

i.f.d., prof. Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich (SamISI)

i.f.d., prof. Muxammedov Murod Muxammedovich (SamISI)

i.f.d., prof. Arabov Nurali Uralovich (SamDU)

i.f.d., prof. Safarov Baxodirxon Shaxriyorovich (SamDU)

i.f.d., prof. Nasimov Dilmurod Abdulloyevich (SamDU)

i.f.n., prof. Aslanova Dilbar Xasanovna (SamISI)

PhD, dots. Djurakulov Shoxrux Davronovich (SamDU)

i.f.n., dots. Yuldashev Shamsiddin Qiyomiddinovich (SamDU)

i.f.n., dots. Nizamov Axtam Numonovich (SamDU)

i.f.n., dots. Bozorov Berdimurod Ulug‘murodovich (SamDU)

i.f.n., dots. Boboqulov Bahromqul Mamatkulovich (SamDU)

i.f.n., dots. Kushatov Rustam Xaydarovich (SamDU)

i.f.n., dots. Porsayev Ganidjan Muxamedovich (SamDU)

i.f.n., dots. Alibekova Saodat Lapasovna (SamDU)

i.f.n., dots. Mardanova Ashiroy Tursinboyevna (SamDU)

PhD, dots. Nasimov Ikrom Xusanovich (SamDU)

PhD, dots. Ernazarov Ortiq Eshnazarovich (SamDU)

PhD, dots. Ulug‘murodova Nodira Berdimuradovna (SamDU)

PhD, dots. Sharifov Shuhrat Saidahmadovich (SamDU)

PhD, dots. Maxmudova Mohinur Ravshanbekovna (SamDU)

PhD, dots. Bakayev Ziyovuddin Toshbolta o‘g‘li (SamDU)

IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI VA TARMOQLARINI STRATEGIK BOSHQARISH.

B.M.Tuxliyev 

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti., Samarqand, O'zbekiston

OPEN ACCESS
HCSD

Correspondence

Tuxliyev Baxtiyor Maxmaziyayevich
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Inson resurslarini boshqarish kafedrasini assistenti

Received: 15 October 2024

Revised: 31 October 2024

Accepted: 12 November 2024

Published: 31 November 2024

Funding source for publication:
Samarkand State University.

Publisher's Note: HCSD stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.



Copyright: Journal Human capital and social development © 2 by Samarkand State University is licensed <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Annotatsiya. Ushbu maqolada xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion rivojlanishni davlat miqyosida strategik boshqarishning turli yondashuvlari tahlil qilinadi. Shuningdek, xizmat ko'rsatish sohasining turli tarmoqlaridagi tashkilotlarda innovatsion faoliyatning xususiyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: innovatsiyalar, innovatsion jarayon, innovatsion faoliyat, innovatsion loyiha, innovatsion rivojlanish, xizmat ko'rsatish tashkilotlari, innovatsiyalarni strategik boshqarish.

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЯМИ И СЕТЯМИ СЕРВИСА В ИННОВАЦИОННОМ РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ

Аннотация. В статье анализируются различные подходы к стратегическому управлению инновационным развитием сферы услуг на государственном уровне. Рассмотрены особенности инновационной деятельности в организациях различных отраслевых подсистем сферы услуг.

Ключевые слова: инновации, инновационный процесс, инновационная деятельность, инновационный проект, инновационное развитие, организации сферы услуг, стратегическое управление инновациями.

STRATEGIC MANAGEMENT OF ENTERPRISES AND SERVICE NETWORKS IN INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY

Abstract. The article deals with approaches to innovative development strategic management of the service sector at the state level. It also considers the innovation activity features in organizations of various sectoral subsystems services.

Key words: innovation, innovation process, innovative design, innovative project, innovative development, service organizations, innovation strategic management.

KIRISH

Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda xizmat ko'rsatish korxonalari va tarmoqlarini strategik boshqarish muhim ahamiyatga ega. Innovatsiyalar va yangi texnologiyalarni joriy qilish orqali xizmat ko'rsatish sektorining samaradorligini oshirish, iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni ta'minlash imkonini

beradi. Shu bilan birga, bu jarayon iqtisodiyotni diversifikatsiyalash, yangi ish o'rinlari yaratish va ijtimoiy farovonlikni oshirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Xizmat ko'rsatish sohasini innovatsion rivojlantirishda asosiy maqsadlar sifatida xizmat ko'rsatish sohasining yalpi ichki mahsulotga qo'shadigan hissasini oshirish, yangi ish

o'rinlari yaratish orqali bandlik darajasini oshirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardosh korxonalar va tarmoqlarni shakllantirish, raqamli texnologiyalar va innovatsion yechimlar orqali xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va chet el investitsiyalari va xalqaro hamkorlik orqali xizmat ko'rsatish sohasining global darajadagi rivojlanishini ta'minlash hisoblanadi.

Mamlakatda xizmat ko'rsatish korxonalari va tarmoqlarini strategik boshqarish orqali iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirish yo'lida qator dolzarb masalalar yechimini talab qiladi, birinchi navbatda xizmat ko'rsatish sohasida yetarli infratuzilmani yaratish, xizmat ko'rsatish sohasida yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash, innovatsion loyiha va dasturlarni moliyalashtirish uchun zarur bo'lgan investitsiyalarni jalb qilish va xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish uchun qulay huquqiy muhit yaratishdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Jey Kandampulli o'zing ilmiy asarlarida xizmat ko'rsatish sohasining iqtisodiyotdagi ahamiyati, uning turli tarmoqlariga ko'rsatilgan ta'siri va rivojlanish yo'nalishlari haqida batafsil bayon qilgan. An'anaviy ravishda innovatsiyalarni boshqarish haqida gapirganda asosan moddiy ishlab chiqarish sohasi nazarda tutiladi. Bu bilan bog'liq sababi shundaki, tovarlar ishlab chiqarish har doim aniq moddiy natijaga ega bo'lib, ko'pincha aynan shu natija innovatsion faoliyatning obyekti bo'ladi. Biroq, xizmat ko'rsatish sohasi jahon iqtisodiyotida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda, bu esa uning innovatsion o'zgarishlarini umumiy ko'rinishda hamda alohida tarmoq

elementlari va tashkilotlar darajasida metodologik va metodik jihatdan chuqur o'rganishga bo'lgan ehtiyojni dolzarb qiladi. Shuni ta'kidlash joizki, XX asr oxirida xizmatlar sohasi rivojlangan davlatlarda (AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya va boshqalar) YaIMning qariyb 50 foizini tashkil qilgan bo'lsa, hozirgi vaqtda bu ko'rsatkich 75 foizga yaqinlashmoqda [1].

Shu bilan birga P.A. Bulochnikov, xizmat ko'rsatish sohasida faoliyat olib boruvchi tashkilotlar o'z samaradorligi va raqobatbardoshligini oshirish yo'llarini izlamoqda, bu esa doimiy o'zgarishlar, tashqi muhitning o'zgaruvchan sharoitlariga moslashish, kuchaygan raqobat fonida innovatsion faoliyat orqali erishish mumkin bo'lgan yondashuvlarni talab qiladi, chunki innovatsion faoliyatning asosiy funksiyasi o'zgarish funksiyasidir [2].

Muallifning fikriga ko'ra, xizmat ko'rsatish sohasidagi tashkilotlar uchun texnologik va tashkiliy jarayonlarni o'zgartirish funksiyasi alohida ahamiyatga ega. Shunday qilib, texnologik, tashkiliy va boshqa ichki korporativ jarayonlar va protseduralar tashkilotning, xoh ishlab chiqaruvchi, xoh turli xizmatlarni taqdim etuvchi bo'lsin, samarali faoliyatini belgilaydi. Mahsulot yoki xizmat sifati, tashkilotning o'zi va uning faoliyat natijalarining raqobatbardoshligini belgilovchi omil, mustaqil va o'z-o'zini ta'minlovchi o'zgaruvchi emas, balki ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish jarayonlariga yo'naltirilgan ichki korporativ jarayonlarning majmuasiga bog'liq bo'lgan natija o'zgaruvchi hisoblanadi. Shubhasiz, tashkilotlarda innovatsiyalarni boshqarish tizimli yondashuv asosida va mos strategik

rejalari ishlab chiqilgan holda amalga oshirilishi kerak.

De Brentani U. fikriga ko'ra, dunyo amaliyoti innovatsion faoliyatni amalga oshirishda keng tarqalgan bir qator tipik strategiyalarni ishlab chiqqan. Ularning asosiylari faol va reaktiv innovatsion strategiyalar, shuningdek, intensiv va ekstensiv rivojlanish strategiyalaridir [3]. Faol innovatsion strategiya katta daromad olishni nazarda tutadi, bu esa katta moliyaviy sarmoyalarni talab qiladi va yuqori xavflar bilan birga keladi. Nisbatan past darajadagi daromad bilan kamroq xavfli bo'lgan va kafolatlangan strategiya reaktiv innovatsion strategiya hisoblanadi. Uning mohiyati sanoat liderlarining yutuqlarini (mahsulotlar, texnologiyalar, boshqaruv tamoyillari) benchmarking asosida, patent muddati tugagan texnologiyalardan yoki kontrafakt mahsulot ishlab chiqarish orqali nusxalashga qaratilgan. Ekstensiv rivojlanish strategiyasi ta'sir doirasi elementlarining o'sishi hisobiga faoliyat sohasini kengaytirishni nazarda tutadi (masalan, bozorni geografik jihatdan kengaytirish). Ushbu turdagi strategiyani amalga oshirishga yordam beruvchi omillar milliy hodisalar bilan birga, tashqi omillar, xususan, bojxona tartibga solish va xorijiy ishchi kuchining qiymatini ham o'z ichiga oladi. Intensiv qayta ishlab chiqarish esa ishlab chiqarish jarayonini modernizatsiya qilishni, ilg'or ishlab chiqarish vositalarini joriy etishni va prinsipial jihatdan yangi texnologiyalarni qo'llashni o'z ichiga oladi. Bizning fikrimizcha, reaktiv innovatsion strategiyadan foydalanish o'rta va uzoq muddatli davrda nisbatan raqobat afzalliklarini shakllantirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

METODOLOGIYA

Tadqiqot jarayonida iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda xizmat ko'rsatish korxonalari va tarmoqlarini strategik boshqarishning o'ziga xos jihatlari tashkiliy-iqtisodiy qo'llab-quvvatlash bo'yicha iqtisodiy tizimlar va nisbatlarni o'rganishga dialektik va tizimli yondashuv, qiyosiy va solishtirma tahlil, statistik va dinamik yondashuv hamda guruhlash usullaridan foydalanildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Xizmat ko'rsatish sohasidagi korxonalarning innovatsion rivojlanishi xo'jalik yurituvchi subyektlarning o'zgarishlar majmuasi sifatida qabul qilinishi lozim, bu o'zgarishlar xo'jalik amaliyotining samaradorligini oshiruvchi innovatsiyalarni ishlab chiqishga yoki mijozlar ehtiyojlarini qondiruvchi takomillashtirilgan xizmat ko'rinishidagi yakuniy natijaga yo'naltiriladi. Menejment sohasidagi ilmiy tadqiqotlar murakkab ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarni boshqarish jarayonida retrospektiv tendensiyalarni, hozirgi holatni va boshqaruv ob'ektining hamda uning tashqi muhit omillarining asosiy parametrlarini hisobga oluvchi vaziyatli yondashuvdan foydalanish zarurligini ko'rsatadi.

Xizmatlar tovarlardan bir qator muhim jihatlar bo'yicha farq qiladi va bu farqlar ko'pincha innovatsion tashabbuslarni ishlab chiqishda qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Xizmat ko'rsatish sohasida har qanday darajada innovatsion faoliyatni rejalashtirishda quyidagi to'rtta asosiy xususiyatni e'tiborga olish lozim, ular xizmat ko'rsatish sohasidagi tashkilotlarda innovatsiyalarni boshqarishga ta'sir ko'rsatadi:

nomoddiylik, xizmatning yaratilishi va ko'rsatilishi bir vaqtda sodir bo'lishi, o'zgaruvchanlik va saqlanmaslik [4]. Bu shuni anglatadiki, xizmatni oldindan sotib olishdan avval sinab ko'rib bo'lmaydi (moddiy tovarlar holatidagi kabi), u bir vaqtda ishlab chiqariladi va iste'mol qilinadi, bir xil turdagi xizmatlar ichida sifat o'zgarishi mumkin va xizmat saqlanib qolmaydi.

Xizmat ko'rsatish sohasidagi tashkilotlarning innovatsion rivojlanishi mavzusi hali ham yetarli darajada o'rganilmagan. Bu, birinchi navbatda, xizmat ko'rsatish sohasidagi xo'jalik subyektlari mahsulotining nomoddiy tabiatiga bog'liq. Bunda deyarli barcha xizmat mahsulotlari mijozlar bilan yaqin o'zaro aloqani o'z ichiga oladi. Natijada, xizmat ko'rsatuvchilar nomoddiy mahsulotni ishlab chiqishdan tashqari, mijozlar bilan o'zaro aloqani ham loyihalashtirishlari kerak bo'ladi. Shunday qilib, xizmat ko'rsatish sohasidagi innovatsiyalar faqatgina xizmat mazmuniga emas, balki uni taqdim etish va targ'ib qilish usullariga ham tegishli bo'lishi mumkin. Ya'ni, hozirda «nima» taklif qilinayotgani bilan bir qatorda, «qanday» taklif qilinayotgani ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari, xizmat ko'rsatish jarayonlari asosan jarayonlarga oid innovatsiyalarni nazarda tutadi, ob'ektlarga emas.

Shu tariqa, xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion faoliyatni boshqarish moddiy ishlab chiqarish sohasiga qaraganda ko'proq murakkab vazifa bo'lishi mumkin. Ta'kidlash joizki, xizmat ko'rsatish sohasidagi tashkilotlar duch keladigan muhim muammolardan biri – innovatsiyalar an'analarining yo'qligi. Masalan, moliyaviy xizmatlar sohasida tashkilotlar

ko'pincha konservativ boshqaruv uslubiga ega bo'lib, unda innovatsiyalarga o'rin yo'q [5]. Ushbu sohada faoliyat ko'rsatuvchi tashkilotlar samaradorlikni oshirish uchun xavflarni, protseduralarni va jarayonlarni nazorat qilishga urg'u berib, innovatsiyalarni joriy qilishni asosiy maqsad qilmaydi. Biroq, zamonaviy dunyoda vaziyat o'zgarib bormoqda, chunki hozirgi kunda yetakchi bank kompaniyalari ko'proq innovatsion bo'lish zaruratini tan olishmoqda.

Innovatsiyalarni boshqarishdagi muammolar sababli, xizmat ko'rsatish sohasidagi tashkilotlar innovatsion faoliyatga yo'naltirilgan maxsus innovatsion strategiyaga muhtoj. Ushbu maqsadga erishish uchun ular tegishli kompetensiyalarni va zaruriy tashkiliy tuzilmalarni rivojlantirishi, innovatsiyalarni olib keluvchi ijodkorlikni qo'llab-quvvatlashi lozim. Ta'kidlash joizki, hozirda yirik xalqaro kompaniyalar bu yo'nalishda faol harakat qilmoqda.

Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsion strategiyalarni shakllantirish va amalga oshirish jarayoni juda murakkab bo'lib, bu soha jahon iqtisodiy tizimining muhim elementi, milliy iqtisodiyotlar uchun asosiy mexanizm hisoblanadi va kontragentlar (birjalar, banklar, telekommunikatsiyalar, transport yo'llari, rivojlanish loyihalari, lobbi faoliyati, konsalting va boshqalar) o'rtasidagi bevosita va bilvosita o'zaro aloqalarni ta'minlaydi. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish sohasidagi tashkilotlarning faoliyati ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lib, infratuzilma va muhandislik aloqalari, aloqa, davlat va munitsipal xizmatlar, savdo va hokazolarda o'z ifodasini topadi va

davlatning siyosiy barqarorligiga ta'sir ko'rsatadi (uy-joy kommunal xizmatlari, ommaviy axborot vositalari va boshqalar).

Hudud (davlat) miqyosida xizmat ko'rsatish sohasining innovatsion rivojlanishini strategik boshqarishning asosiy muammosi maqsad qo'yish jarayonida yotadi, chunki xizmat ko'rsatish sohasi turli xo'jalik subyektlaridan iborat ko'p tarmoqli tizim bo'lib, har biri o'zining hozirgi vaziyat haqidagi qarashlariga ega va rivojlanish uchun o'ziga xos maqsadli yo'nalishlarni belgilaydi [6]. Shunga qaramay, yuridik va jismoniy shaxslarga xizmat ko'rsatuvchi barcha subyektlarning o'xshash xususiyatlarga ega ekanligini hisobga olgan holda, jamiyatning ehtiyojlariga mos keladigan yagona maqsadni belgilash mumkin - bu talab va amal o'rtasidagi vaqt farqlari minimal bo'lgan, yuqori sifatli xizmatlarni taqdim etishdir, bu esa iste'molchilarning kutganlariga javob beradi.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqadiki, xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning asosiy strategiyasi doirasida birlamchi element sifatida tashkiliy jarayonlar va ular bilan bog'liq asosiy ishlab chiqarish fondlari hamda nomoddiy aktivlarni takomillashtirish yo'nalishlarini belgilovchi innovatsion funksional strategiya hisoblanadi. Ushbu strategik rejalar maqsadi resurslarning barcha turlarini (moliyaviy, mehnat, vaqt) tejamkorlik bilan boshqarish va ishlab chiqarish vositalarini joriy etish orqali iqtisodiy samara olishdir. Ushbu strategiyani amalga oshirish yo'nalishlaridan biri xizmat ko'rsatish jarayonini avtomatlashtirish vositalarini ishlab chiqish va tatbiq etish bo'lishi mumkin. Shuni ta'kidlash kerakki,

hozirgi vaqtda ayrim raqobatbardosh xizmat ko'rsatish sektorlarida (telekommunikatsiyalar, banklar, birjalar) bunday choralarning amalga oshirilishi kuzatilmoqda.

Shu bilan birga, xususiy investitsion strategiya innovatsion faoliyatni moliyalashtirish manbalari va shakllarini, innovatsion natijalarni xizmat ko'rsatish jarayoniga joriy etishga qaratilgan tadbirlarni ochib berishi va oxir-oqibatda investitsiyalarning zaruriy iqtisodiy samaradorlik darajasini belgilashi lozim.

Bunda asosiy va funksional strategiyalar tizimini shakllantirish va amalga oshirish bo'yicha chora-tadbirlarning aniq mazmuni boshqaruv ob'ekting xususiyatlari va uning elementlari faoliyatiga asoslanishi kerak.

Muallif xizmat ko'rsatish sohasidagi korxonalarni innovatsion rivojlantirishni strategik boshqarishning asosiy xususiyatlari orasida bilimlarni boshqarish jarayonlarini joriy etish va ularning faoliyatini ta'minlashga alohida e'tibor qaratadi.

Innovatsion menejment tashkilotning quyidagi besh bilimga asoslangan sohada samarali ishlashini talab qiladi: innovatsion strategiya; ijodiy innovatsion tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash; innovatsiyalar portfelini shakllantirish; eng samarali innovatsiyalarni amalga oshirish; inson resurslarini boshqarish. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish sohasidagi alohida tashkilotlar va davlat nazoratidagi xizmat ko'rsatish sohasining tarmoqli komponentlari uchun asosiy vazifa ushbu modelni ularning innovatsion rivojlanishi uchun qanday qo'llash mumkinligini aniqlashdan iboratdir.

Taklif etilayotgan modelning birinchi elementi (innovatsion strategiya)

mazmunini ko'rib chiqsak, xizmat ko'rsatish sohasi tashkilotlarining menejmenti (qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyat organlari) innovatsiyalarning kompaniya (yoki tarmoq) rivojlanishidagi birlamchi rolini asos qilib olgan innovatsion strategiyani ishlab chiqishi lozim. Bunda texnologiyalardan qanday foydalanish va samaradorlikni oshirishni boshqarish, shuningdek, tegishli samaradorlik ko'rsatkichlaridan foydalanish masalalari belgilanadi.

Modelning ikkinchi elementi – ijodkorlik va innovatsion boshqaruv g'oyalarini yaratishdir. Bu element innovatsion rivojlanish uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, tashkilot ichida kompaniyaning barcha faoliyat jihatlariga, ayniqsa mijoz talablariga oid g'oyalarni shakllantirishni rag'batlantiradigan sharoitlarni yaratishni talab qiladi. Barcha xodimlar mijozlar bilan yaqin aloqada bo'lib, ularning fikr-mulohazalarini olishlari kerak; ratsionalizatsiya va innovatsion takliflar moddiy va nomoddiy jihatdan rag'batlantirilishi lozim.

Modelning uchinchi elementi (innovatsiyalar portfelini boshqarish) mohiyatini ko'rib chiqishda ta'kidlash lozimki, innovatsion g'oyalar to'plangan va samarali deb topilganidan so'ng, eng yaxshi g'oyalarni resurslar va samaradorlikni hisobga olgan holda amalga oshirish uchun tanlab olish zarur. Shuningdek, davlat darajasida bilimlarni boshqarish modellariga asoslanib, sohada samarali innovatsion yechimlarni tarqatish amaliyotini qo'llash maqsadga muvofiqdir.

Modelning to'rtinchi elementi – innovatsiyalarni amalga oshirishdir. G'oyalarni yangi mahsulotlarga (yoki

xizmatlarga) tezda aylantirish imkoniyati juda muhimdir. Xizmat ko'rsatish sohasidagi istiqbolli tashkilotlar yangi xizmatni yaratishni sanoatda yangi mahsulot yaratish jarayoniga o'xshash tarzda boshqaradilar.

Inson resurslarini boshqarish kompaniyada innovatsiyalarni boshqarish modelining yakunlovchi elementi hisoblanadi. Innovatsion menejmentning barcha sa'y-harakatlari asosida xodimlarni innovatsiyaga o'z hissasini qo'shishga undaydigan shart-sharoitlarni yaratish zarurati yotadi. Yetakchi ishlab chiqaruvchi kompaniyalar faqat yuqoridagi sohalardan birida yaxshi natijalarga erishish yetarli emasligini tan oladilar; masalan, besh kurash sportida bitta sohada yuqori ko'rsatkichlardan ko'ra, barcha sohalarda yuqori ko'rsatkichlarga erishish muhimroq hisoblanadi.

Demak, ushbu model kompaniyaning innovatsion faoliyatini takomillashtirish bo'yicha qaysi beshta sohada tashabbuslarni amalga oshirishi kerakligini aniqlash uchun diagnostik baza sifatida foydalanish mumkin.

Xizmat ko'rsatish sohasidagi tashkilot va tarmoqlarda innovatsion faoliyatning umumiy yo'nalishlari quyidagilar bo'lishi mumkin: mijozlarga yo'naltirilgan yangi imkoniyatlarni yaratish; mavjud mahsulotlar, xizmatlar va jarayonlarni takomillashtirish.

XULOSA

Shunday qilib, muallifning fikriga ko'ra, xizmat ko'rsatish sohasidagi korxonalarning innovatsion rivojlanishida strategik boshqaruvning asosiy xususiyatlari ushbu turdagi tashkilot va uning muhitining o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq. Bunda axborot (bilimlarni boshqarish), tashkiliy

(tarmoq tadbirkorlik tuzilmalarining mavjudligi), resurs (inson resurslarini boshqarish) va innovatsion jihatlar alohida ahamiyatga ega hisoblanib:

– O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-165 farmoni kabi strategiyalar innovatsion rivojlanishning asosiy yo‘nalishlarini belgilaydi va xizmat ko‘rsatish korxonalari va tarmoqlarining innovatsion faoliyatini rivojlantirishga harakat qaratadi;

– xizmat ko‘rsatish sohasi iqtisodiyotda katta ahamiyatga ega bo‘lib, turli tarmoqlar va sektorlarda innovatsiyalarni joriy etishda muhim rol o‘ynaydi;

– innovatsiyalarni joriy etish mexanizmlarini takomillashtirish orqali xizmat ko‘rsatish korxonalari va tarmoqlarining innovatsion faoliyatini tezroq rivojlantirish mumkin;

– davlat tomonidan innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash va qo‘shimcha chora-tadbirlar amalga oshirilishi xizmat ko‘rsatish korxonalari va tarmoqlarining innovatsion rivojlanishini tezroq yutib chiqarishga yordam beradi;

– ilmiy va ta‘lim tashkilotlari innovatsion loyihalar va texnologiyalarni yaratishda va joriy etishda muhim rol o‘ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Jay Kandampully, (2009), service sector has major role in growth expert, Economic news, 20 Dec 2009.

2. Булочников П. А. Инновационная ориентация как основа конкурентоспособности хозяйствующего субъекта // Петербургский экономический журнал. СПб.: СПбГУКиТ, 2013. № 1.

3. De Brentani U. 2001. “Innovative versus incremental new business services: Different keys for achieving success”, Journal of Product Innovation Management, 18 (3), 169–187.

4. Евменов А. Д., Булочников П. А., Благова И. Ю. Стратегическое планирование инновационного развития сферы услуг // Журнал правовых и экономических исследований. СПб., 2013. № 4.

5. Aruna Shekar An Innovative Model of Service Development: A process guide for service managers The Innovation Journal: The Public Sector Innovation Journal, Volume 12(1), 2007, article 4.

6. Евменов А. Д., Смирнов А. Ю., Булочников П. А. Управление инвестиционным климатом региона: Монография. СПб.: изд. СПбГУКиТ, 2011.

7. Булочников П. А. Инвестиционная политика государства и механизм ее реализации // Вестник института экономики и управления Санкт-Петербургского государственного университета кино и телевидения. СПбГУКиТ. 2010. Вып. 2 (29).

8. Alam I. 2002. “An exploratory investigation of user involvement in new service development”, Journal of the Academy of Marketing Science, 30 (3), 250–261.

9. Kelly, D. and Storey, C. 2000. “New Service development: initiation strategies”, International Journal of Service Industry Management, 11 (1), 45–62.

CONTENTS

1	КРИТЕРИИ И ПОКАЗАТЕЛИ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ОКАЗАНИЯ МЕДИЦИНСКИХ УСЛУГ.	
	Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Усманова Дилафруз Каршиевна	4-13
2	УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ПРОДУКЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ.	
	Суюнов Абдумаджит Суюнович, Абдураимов Бунъет Муратович, Ғуломжонов Исмоилхон Ислон ўғли	14-20
3	XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARI.	
	Sh.S.Sharifov, D.N.Sayfullayeva	21-27
4	INTELLEKTUAL TADBIRKORLIK INSTITUTIONAL SHAKLLARINING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI.	
	S.B.Sharipov, M.R.Maxmudova, B.B.Himmatova	28-32
5	IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI VA TARMOQLARINI STRATEGIK BOSHQARISH.	
	Tuxliyev Baxtiyor Maxmaziyyayevich	33-39
6	IQTISODIY XAVFSIZLIK VA XUFYONA IQTISODIYOTGA QARSHI KURASH.	
	Mohinur Maxmudova Ravshanbekovna	40-43
7	XIZMAT KO'RSATISH SOHALARIDA MIJOZLARGA KO'RSATILADIGAN XIZMATLAR SIFATINI YAXSHILASH.	
	Ismoilova Feruza Kubaymurodovna	44-48
8	O'ZBEKISTONNING O'LKASHUNOSLIK MUZEYLARI.	
	Y.P.Urinbayeva	49-54
9	ПУТИ УЛУЧШЕНИЯ ФИНАНСОВОГО ПОЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ФИРМ И ОРГАНИЗАЦИЙ САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ.	
	Суюнов Абдумаджит Суюнович, Абдураимов Бунъет Муратович, Мурадқулова Шахло Шерзодовна	55-61
10	TURAR JOY KO'CHMAS MULK OBYEKTLARINING BOZOR QIYMATINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI.	
	Suyunov Bexzod Abdumadjitovich	62-67
11	MAISHIY CHIQINDILARNI BARTARAF ETISHDA OBODONLASHTIRISH XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH ORQALI RIVOJLANTIRISH.	
	Imomov B.M	68-80
12	AQSH VA XITOIY SAVDOSI XUSUSIYATLARINING JAHON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI.	
	Rasoqulov Axrorbek, Xamza o'g'li	81-86
13	TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH.	
	Aliqulov Hazrat Amirqulovich	87-97
14	ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ АГРОСЕРВИСНЫХ УСЛУГ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ УЗБЕКИСТАНА.	

	Низомова Р.А.	98-105
15	MEHMONXONA XIZMATLARIDA KADRLAR SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR.	
	N.I.Shermamatova	106-112
16	OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING IKTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.	
	Norqulov Jaloliddin Saloxiddinovich	113-117
17	XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI.	
	Mirzaaxmadov Durbek	118-128
18	MAMLAKATIMIZDA TURIZM SOHASI RIVOJLANISHINING IJTIMOY-IQTISODIY KO'RSATKICHLARI HOLATI TAHLILI.	
	Tuxliyev Baxtiyor Maxmaziyayevich	129-135
19	TURIZM SOHASIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH OMILLARI VA XUSUSIYATLARI.	
	Kamolova Moxinur Iskandarovna	136-146
20	SAMARQAND VILOYATIDA QISHLOQ JOYLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.	
	Xalimov Shaxboz Xalimovich	147-159
21	SANOAT KORXONALARI INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH.	
	Sayfiddinov Muhammadali Alisher o'g'li	160-168
22	INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASHDA SOLIQ TIZIMINING ROLI.	
	Berdiyev Nazirjon Abduvosayevich, Toshqulov Hayot Bahodir o'g'li	169-174
23	TURAR-JOY KO'CHMAS MULKINI BAHOLASH XIZMATI USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.	
	Suyunov Bexzod Abdumadjitovich	175-183
24	RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AHOLINING ISH BILAN BANDLIK DARAJASINI OSHIRISH.	
	Mardiyev Shohrux O'ktamovich	184-189
25	O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI BOSHQARUVINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.	
	Shodmonov Qobiljon Qaxramon o'g'li	190-193
26	RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AHOLINING ISH BILAN BANDLIK DARAJASINI OSHIRISH.	
	Naimov Damir Fayzulloyevich	194-197
27	ПУТИ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ УСЛУГ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ (НА ПРИМЕРЕ САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ).	
	Кудратов Навруз Абдуллаевич	198-201
28	TURIZM VA MEHMONDO'STLIK INDUSTRIYASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY USULLARI VA ISTIQBOLLARI.	
	D.Abdusalomov	202-207
29	АНАТОМИЯ КРИЗИСА: ЗДОРОВЬЕ НАЦИИ И СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИКИ В ПАНДЕМИИ	

	Шодиева Дилафруз Абдужалоловна, Насимова Диёра	208-211
30	XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI FAROVONLIGINI OSHIRISHGA YO‘NALTIRILGAN METODOLOGIYASI.	
	Z.K.Raximov	212-215
31	POCHTA VA KURYERLIK XIZMAT KO‘RSATISHNI XORIJ TAJRIBASIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO‘LLARI.	
	U.Z.Narmuradov	216-221
32	MODERN THEORETICAL CONCEPTS OF DEFINITION OF POVERTY.	
	Rabbimov Muxriddin Musoqul o‘g‘li	222-227
33	O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MEHMONXONA KORXONALARI FAOLIYATINING IQTISODIY MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI.	
	Rustamov Otabek Akbarovich	228-236